

# DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko pa 4.50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

## Slovensko stališče v jugo-slovanskem vprašanju.

Slovenski liberalci sramotili bosanske frančiškane.

Gospoda moja! Ko je nedavno hrvaški rodoľjub Radić v Peterburgu predaval o bosanskem vprašanju, takrat je neki grof Bobrinski, znan ruski „panslavist“ zaklical, ko je Radić razlagal blagodejno delovanje frančiškanov v Bosni in Hercegovini: Kaj, ti frančiškani v Bosni in Hercegovini so sami lumpje! Radić je vprašal: Od kod pa imate to? Bobrinski na to: To so meni Slovenci v Ljubljani povedali. (Veliko ogorčenje.)

Res je bil Bobrinski v Ljubljani in je tu občeval s samimi liberalci. Po tem se lahko vidi, kakšne informacije dobivajo Slovani od naših liberalcev! (Splošno ogorčenje!)

Tako žaljenje vrlo, rodoľjubno delujoćih franjevcev v Bosni in Hercegovini po pravoslavnem grofu Bobrinskem mora globoko žaliti vse Slovence in Hrvate. (Tako je!)

Gospoda moja! Po mojih mislih mora prava slovanska in avstrijska politika stremiti po tem, da se ohrani mir med Avstrijo in Rusijo in da ti dve državi stopita med seboj v prijateljsko razmerje. (Živahno odobravanje.) Na ta način se zajamči mirno rešitev narodnega slovanskega vprašanja in vseh balkanskih vprašanj — zajamči mir in prijateljstvo med katoliškimi in pravoslavni Slovani. Dolžnost Rusije pa je, da dela slovansko politiko tudi v svojih lastnih mejah, da izleči predvsem skelečo rano poljskega vprašanja. Naj Rusija dá pravico katoliškim Poljakom v svojih lastnih mejah, potem naj šele govori o drugih slovanskih zadevah! (Tako je!)

### Bodoče naloge „Slovanske Enote“.

Gospoda moja! S tem zapušćam polje velike politike in pridem na razmere v državnem zboru.

Omenil sem že deloma našega delovanja v predvelikonoćnem zasedanju, namreć našega glasovanja o rekrutnem kontingentu. Gospoda moja! Takrat smo stali pod pritiskom zunanjih razmer, pod vtisom vojne nevarnosti. Takrat smo se pri vseh korakih morali ozirati na vnanjo nevarnost; notranje-politično vprašanje je stopilo kolikortoliko v ozadje. Zdaj, ko je vnanja nevarnost odstranjena, zdaj bomo, gospoda moja, mi, ki smo združeni v „Slov. Enoti“, presojali položaj zgolj s stališća notranje-politiških razmer. Ne bomo več moteni po vnanji nevarnosti in skrbeli bomo za to, da se v korist Slovanom razreši notranje-politični položaj. Pri tem pripade odloćilna vloga „Slov. Enoti“, ki je relativno najmoćnejša skupina v državnem zboru. In ta skupina bo gotovo, kakor pred Veliko noćjo, pravo izbrala tudi v povelikonoćnem zasedanju.

### Nasprotniki „Slovanske Enote“.

Res je nekaj glasov, ki bi želeli „Enoti“ konec; poleg naših narodnih nasprotnikov jih je tudi nekaj v lastnem taboru. Nedavno je bilo ćitati v „Slovanskem Narodu“ ćlanek, iz katerega je izhajalo, kakor da bi hrepenel pisec, da bi se „Enota“ kakor hitro mogoće razbila. Naj bo moć, če je moć — jaz mislim, da je bolj fantku podoben — potolažen, da se to ne bo zgodilo, marveć da bo „Slov. Enota“ držala mnogo dalj časa, kakor marsikdo misli, — držala, ker je potrebna za ljudstvo, potrebna za slovanske narode. (Živahno odobravanje.)

Pomislite, gospoda moja, kakšna slika pa je bila na desnici državne zbornice, ker so bili Čehi, Jugoslovani in drugi slovanski narodi razbiti na toliko malih strank. To je bilo koristno za naše nasprotnike in za vsako vlado, ker je izigravala eno skupino zoper drugo. Igrala se je s strankami in strancicami

kakor z žogami, v veliko škodo slovanskemu živľju. Zato je potrebno, da se slovanski živľji združuje, osredotoćuje, in zato bomo storili vse, da se ta velika slovanska skupina ohrani in da ta skupina tudi v polni meri vrši svoje narodne dolžnosti v prid narodov in ljudstva. (Živahno pritrjevanje.)

### Postava o živinskih kužnih boleznih.

Gospoda moja! Povdarjati pa moram tudi, da je kratko zasedanje pred Veliko noćjo rodilo važen uspeh na narodnospodarskem polju. Sklenil se je zakon proti živinskim kužnim boleznim. To je važno ne le za kmeta, važno je tudi za mesta. Vsi veste, da trpi tudi mesto, če so v bližini živinske kužne bolezni. Da je navedena postava velikega pomena za kmećki stan, to vé vsak, kdor zna, kaj je hlev. Če pride nevarnost kužne bolezni in je treba živino pobijati in če dobi lastnik živine 60, 90 in do 100 odstotkov odškodnine, v nekaterih slućajih pa še več kakor je bila žival vredna, je to za vsakega kmetovalca najvećjega pomena. To vsak izprevidi, tudi če ni kmet. (Tako je!)

In vendar se je našel kmećki liberalci v St. Lovrencu ob Temenici, ki je na shodu na Čatežu pod Zaplazom, rekel: „Te postave ni treba: mi je ne potrebujemo!“ S tem je moć pokazal, da je pravi liberalci, ki se ničesar ni naućil, pa tudi ničesar pozabil, zato ker nikoli ničesar znal ni. (Veselost.) Žalibog, imamo še nekaj takih liberalcev po deželi. Ljudstvo jih pozna in se jim smeje. (Veselost.)

### Sloga slovenskih strank v kranjskem deželnem zboru.

Gospoda moja! Prehajam k deželnemu zboru. O tem bom govoril ćisto kratko. V zadnjem zasedanju deželnega zbora — to vé vsak, ki je zasledeval razprave — se je veliko koristnega sklenilo v blagor ljudstva. To kratko zasedanje januarja meseca je imelo tudi velik političen pomen s slovanskega narodnega stališća. Pokazala se je neka sloga med slovenskima strankama, neko sodelovanje v prid in blagor ljudstva in dežele, kar sem z veseljem in navdušenjem pozdravljaj. Ali, gospoda moja! Žalibog so se gospoda liberalci naenkrat premislili in zdaj hoćijo po deželi in rezonirajo zoper stvari, za katere so sami glasovali! No, spoznavanje samega sebe — tako so že stari modrijani sklepali — je ena najvećjih ćednosti ćloveških, in če bodo liberalci sami sebe kritikovali, se vtegnejo nazadnje še poboljšati, o ćemer pa dvomi većina ljudstva v naši deželi. (Veselost.)

### Ćudno ponašanje liberalnih govornikov po deželi.

Gospoda moja! Ćudno je ponašanje liberalnih govornikov po deželi z ozirom na melioracijski zakon. Deželni zbor je, kakor znano, sklenil najeti deset milijonov kron za vodovode, ceste, ureditev voda, za izboljšanje zemlje. V deželnem zboru je tudi liberalna stranka, kakor en moć, glasovala za naš tozadevni predlog in sicer, kakor so rekli, z veseljem. Kmalu na to gre liberalen poslanec v Litijo, in tam pove kmetom: Vidite, mi nismo sovraćni kmetom (Klic: Dr. Oražen!) Ta zakon vam bo v prid, ker se bo 10 milijonov deželnega denarja porabilo za kmećke koristi in tudi mi smo zanj glasovali.

Drugi liberalni govorniki pa pravijo na drugih krajih dežele kmetom takole: „Poglejte! Ti klerikalci bodo deželo na kant spravili. Zdaj so zopet napravili deset milijonov dolga!“ (Burna veselost.) — Tako dvakrat ne govore enako. Sebi štejejo v zaslugu, da so glasovali za ta zakon — nam pa v greh.

### Liberalna opozicija ni nevarna.

Taka opozicija ni nevarna. Tako neumnih ljudi ni več v deželi, kakor bi jih radi imeli liberalci. Časi so se silno izpremenili. Gospodom liberalcem svetujem, da naj pametno govore. To bo najbolje za obe strani. (Tako je!)



### V združenju je moč!

Res, mi smo kmečka stranka. Na kmetih smo zrastle, tam smo veliki postali. Toda uvodoma sem že povdarjal, da je kmečki stan največjega pomena za naš narod, ker tri četrtine našega naroda živi od kmetijstva. Povdarjal sem pa tudi, da med interesi kmeta in meščana ni tistega nasprotja, ki bi ga radi napravili liberalci. Napredek je v sodelovanju kmetov, meščanov, obrtnikov, trgovcev in delavcev: vsi stanovi morajo delati za napredek v najboljšem smislu besede. Kakor nikjer drugod, velja tukaj geslo: V združenju je moč!

V znamenju združenja gremo naprej! V združenju je moč! Naprej v znamenju složnega sodelovanja vseh stanov v blagor ljudstva! (Viharno odobravanje. Živio-klici, ploskanje.)

## Gospodarstvo.

### Na slaba deteljišča zeleno turščico!

Letos se nam ne obeta nič kaj dobra košnja. Poznajo se povsod še sledovi lanske suše. Posebno močno je trpela domača detelja. Premnogo deteljišč je tako slabih in tako redkih, da jih ne kaže puščati za košnje. Pa tudi po travnikih ni kaj prida pričakovati. Letošnje vreme ni bilo dosti ugodno. April je bil suh in gorak, tako, da je trava močno trpela. Pričetek maja je pa mrzel, da je vsa rast obstala. Če pogledamo po travnikih, vidimo, da je ruša res redka in nizka in da ni pričakovati izdatne košnje.

Zlasti pa so mnoga deteljišča tako slaba, da nastane opravičeno vprašanje, kaj početi z njimi. Po našem mnenju je najbolje, ako se taka deteljišča, kjer ni pričakovati dobre košnje, preorjejo in obsejejo z zeleno turščico. Bolje je, da dobimo s takih prostorov eno dobro košnjo zelene turščice, kakor da jih pustimo na pol prazne. Po slabi detelji bo turščica dobro rastle in če bi manjkalo moči v zemlji, naj se pa dotični prostori preje pognoje. Na vsak način pa ni puščati praznih prostorov, ker je škoda za nje. Zlasti letos, ko se nam ne obeta dobra košnja, si je pomagati s hitro rastočimi krmskimi rastlinami. V tem oziru je pa za naše kraje posebno važna zelena turščica. Ne le da daje bogate košnje kakor nobena druga rastlina, ampak ona nam daje tudi sočno in zdravo zeleno krmo, katero živina strastno rada žre. Posebno kravam je zelena turščica nad vse slastna.

Zelena turščica se lahko seje še ves ta mesec. Pri nas jo sejemo na široko in radi pregosto. Najbolje jo je sejati v vrste, po en dober čevelj narazen, tako da jo je mogoče saj enkrat okopati, kajti okopana zelena turščica daje veliko lepšo košnjo.

### Zboljšavanje živine z dobrimi plemenjaki.

Našo živinorejo moramo še nadalje zboljšavati z dobrimi plemenjaki. Na ta način pridemo najhitreje do cilja. Po tej poti se najlažje vcepijo dobre lastnosti pri živini, bodi si že lepše telesne oblike in hitrejše rast ali pa dobre lastnosti za užitek, kakor za molžo, meso itd. Vpeljavati moramo pa res dobre živali, da se reja povzdigne. Ko bi bili naši gospodarji bolj vneti in zavedni živinorejci, bi se za to stvar veliko bolj zanimali in lahko bi se že več doseglo, kakor se je. Ustanovile bi se tudi lahko živinorejske zadruge, ki so po drugih krajih veliko dobrega dosegle in ki bi tudi pri nas najlažje skrbele, da bi se redili po posameznih občinah pripravniki biki in v takem številu, kakor zahteva korist dotičnega kraja.

Vpeljavanje bikov iz drugih krajev se priporoča povsod, kjer je domača živina pomanjkljivih lastnosti, povsod tam, kjer je treba živino izboljšati v enem in drugem oziru. Tako delajo tudi po drugih deželah.

Resnica pa je, da bi se dalo tudi pri nas v enem in drugem hlevu kaj lepega in dobrega prirediti in da bi se tudi doma lahko dobivali plemenjaki. Na Dolenjskem bi bila zato posebno pripravna Temeniška dolina, ki se danes najbolj odlikuje s svojo živinorejo. Tukaj bi se lahko prirejale prav lepe živali. Ali treba je v tem slučaju dveh važnih pogojev. Pred vsem bi se ne smela živina v tem kraju mešati s simodolskimi biki, ker se pri taki mešani reji ne da vzgajati čistokrvnih plemenjakov, in drugič bi se morali v to dolino spravljati le plemenjaki najboljše vrste, živali, pri katerih bi se ne smelo gledati na ceno, ampak le na njih plemensko vrednost. Po takih plemenjakih in pri tej kravjireji, kakor jo imamo sedaj v Temeniški dolini, bi se prirejali prav dobri biki, katere bi lahko oddajala dežela v druge dolenjske okraje. Po tej poti bi se pa tudi med živinorejce zaneslo več zanimanja za napredek domače živinoreje.

## Politični pregled.

Državni zbor deluje zdaj v odsekih. Pretresava se državni proračun raznih ministerstev. V bosanskem odseku je naš poslanec dr. Krek ostro prijel vlado, ker ni varovala tostranskih pravic do Bosne ter ni upoštevala soglasnega sklepa poslanskega zbora z dne 11. sušca, s katerim jej je bilo naročeno, naj prepreči ogrsko agrarno banko za Bosno. Vlada pa je mej tem privolila ustanovitev nove banke, katere se bo osobito pečala z zemljiško odvezo bosanskih kmetov. Vso zadevo tako dobe v roke mažarski spekulante. Najžalostneje pa je, da je v to privolil slovanski finančni minister dr. Bilinski. Avstrija je milijone žrtvovala za Bosno in še nedavno Turčiji izplačala 55 milijonov odškodnine, in zdaj bodo po nerazumljivi brezbriznosti naše vlade vajeti dobili v roke Mažari, katerih strahovlade se po pravici boji bosniško prebivalstvo. Tudi drugi poslanci so vlado ostro prijemali, narbrž so dnevi sedanjega ministerstva že šteti. — Minister Bilinski ni vedel drugega izgovora, nego da ima še besedo prihodnji bosanski sabor. A ta bo v rokah bosniške vlade, oziroma mažarskih ministrov. — „Slovanska Jednota“ bo vse storila, da se reši za Bosno, kar je še mogoče.

**Bosanska ustava.** V skupnem finančnem ministrstvu končno urejujejo besedilo ustave za Bosno in Hercegovino. Ta ustava bo morda samo začasna. Deželni zbor bo imel 91 članov, in sicer 19 virilistov in 72 voljenih poslancev. Virilni glas bodo imeli sledeči dostojanstveniki: 5 muftijev, 4 katoliški škofje, 4 pravoslavni metropolitni, višji rabin v Sarajevu, predsedniki višjega sodišča, odvetniške zbornice, trgovinsko-obrtne zbornice, uprave moslimskih vakufskih posestev in podpredsednik pravoslavnega kulturnega sveta. Volivni red pozna tri kurije; največjih obdarčencev, mestno kurijo in kurijo kmečkih občin. Volivna pravica je splošna. Volilo bo vsako veroizpovedanje zase, in sicer pravoslavni 32, moslimi 24, katoličani 16 poslancev.

O teh-le štvareh deželni zbor ne bo smel sklepati: o indirektnih davkih, carinah, deželnih monopolih, o gradnjah železnic in o železničnih tarifih. Tudi glede stvari, izviraajočih iz pragmatične sankcije (nerazdeljivost monarhije, prestolonasledstvo) deželni odbor ne bo sklepal; v tem oziru bo imel deželni odbor le peticijsko pravico.

Opravičnik deželnega zbora je posnet po opravičniku dunajskega občinskega sveta. Deželnega glavarja bo imenoval cesar. Načrt ustave predložijo obema parlamentoma. Ako ga avstrijski in ogrski parlament odobrita, bo cesar ustavo takoj sankcioniral.

V proračunskem odseku je poslanec Gostinčar priporočal državno podporo za povzdigo ptujskega prometa na Kranjskem in podporo slov. planinskemu društvu, nadalje razne državne ceste, mej drugim zgradbo državne ceste v črnomajskem okraju. Poslanec dr. Žitnik zahteva višjo šolo za stavbene obrti in preosnovo sedanje strokovne šole za lesno industrijo v Ljubljani.

Na Štajerskem so imeli deželnozbornske volitve dne 7. maja iz občne skupine. Uspeh je, da so nemški nacijonalci poraženi



na celi črti, izvoljeni pa tri kršč. socialci in štirje soc. demokrati. Vidi se, da liberalne stranke povsod propadajo, boj se suče okrog strank, ki se boré za zmago krščanskih ali pa protikrščanskih načel. Isto se je pokazalo tudi na slovenskem Štajerskem. Med odnotnimi brati je bil ljut boj med liberalstvom ter socialno demokracijo na eni strani in med krščansko stranko „Kmečke zveze“. Slednja je sijajno porazila obe stranki, z ogromnimi večinami sta izvoljena drž. poslanca dr. Korošec in Pišek. Štajerski Slovenci so se zdaj prepričali, da je bil potreben isti boj, ki ga je verno ljudstvo na Kranjskem že srečno izvojskovalo. Videlo se je, da takozvana „narodna stranka“ ne zasluži tega imena — vsi ostanki starih liberalcev, nemškutarjev, „štajercijancev“, odpadnikov in deloma socijaldemokratov so se v njej združili zoper slovenskega kmeta. Čudna je okoliščina, da je narodna stranka v mestih postavila kandidatom g. Rebeka, a niti v Celju ni zanj skoro nič storila, izdala — kakor piše „Straža“ — slovensko stvar socijalnim demokratom. Sodi se, da bi z živahno agitacijo Rebek bil prišel v ožjo volitev. O ti narodna frakcija!

Na Predarlsem in Gornjeavstrijskem so pri volitvah krščanski socialci želi obilne uspehe. Predarlška je čisto „črna“ dežela, a znajo kršč. poslanci tako gospodariti, da nima — ona edina v vsej Avstriji — niti novčiča dolga, pač pa pol-drug milijon premoženja.

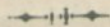
Na Češkem je radi protivojaške agitacije obtoženih 500 Čehov, sodna obravnava bo meseca junija.

Ogrska kriza še ni rešena. Cesar se je vrnil na Dunaj, a ni še pozval nobenega politika za sostavo nove vlade.

Turčija v preporodu. Mladoturki hočejo spremeniti sedanjo ustavo, katero naj senat in zbornica kot „narodni zbor“ objavita. — Našli so v Jildicu velike zaklade prešnjega sultana, kar se obdrži za državo; sultanu priznajo pokojnino 1000 funtov mesečno, njegovim trem oženjenim sinovom pa po 600 funtov.

Na Francoskem v Cettu je izbruhnila mornariška stavka, ki se zmir bolj širi. Istotako štrajkajo poštni in brzojavni uradniki.

O srbskem princu Juriju listi poročajo novo grozodejstvo, da je bolnega konjarja tako pretepel, da je ta vsled poškodb umrl. —



## Zabavi in pouku.

### Pogledi v slovensko zgodovino.

#### VI.

Memogrede smo že omenjali, da so stari Slovani v zgodovinski dobi najprej prišli v dotiko z Bizantinci. Zato so njihovi pisatelji zabeležili, ko so se pojavljali Slovani. Za staro slovensko zgodovino važni pisatelji so: Prokopij Cezarejski okrog l. 550, Menander okrog l. 600, Teofilakt simokatski okoli l. 630 in Teofan okoli l. 810 po Kristu.

Začetkom VI. veka je velik del starih Slovanov bival v zemljah, katere zdaj zovemo: Erdeljsko ali Sedmograško, Vlaško (Valahija) in Moldavo. S smrtjo kralja Atila l. 454 je zapadlo hunsko kraljestvo med Donavo in Tiso na sedanjem Ogrskem. Hunski ostanki so se deloma spojili s sosednjimi rodovi, deloma pa so se vrnili proti Črnemu morju v južno Rusijo, kjer se jim potem sled izgubi. S to propastjo je v zvezi novo gibanje med Slovani, kakor ga beleži zgodovina. Tisti Slovani, ki so začetkom VI. veka sedeli v gori označenih zemljah, so bili razdeljeni v dva plemena. Jedno plemo se je zvalo Slovani, drugo Anti ali po bizantinsko: Sklabenoi in Antai. Slovani so bivali proti zapadu, Anti pa proti iztoku. Vendar ni nobenih podatkov, da bi se mogla določiti meja med Slovani in Anti. (Cf. dr. Maretič: Slaveni u dawnini, dr. Kos: Gradivo I.)

Na severu mogočne reke Donave bivajoči Slovani začeli so napadati onstransko grško cesarstvo, ki se je imenovalo tudi iztočno-rimsko ali bizantinsko. Ni sicer natanko znano, kedaj so Slovani in Antje začeli napadati bizantinsko ozemlje, a iz Prokopijevih besed se sme sklepati, da takrat, ko je v Carigradu ali Bizancu nastopil vladno cesar Justinijan I. kar se je zgodilo l. 527. Slovani so hodili onstran reke deloma plenit, deloma pa ogledavat kraje, kjer bi se mogli naseliti in v bogatejši deželi zloznejše živeti. Leto za letom so napadali Bizantince ter se z bogatim plenom vračali čez Donavo, pa tudi mnogo sužnjevali s seboj. Grški cesarji so morali vsled tega večjo pozornost obračati namejo ob Donavi. Justinijan je pošiljal tija

hrabre čete, poleg že obstoječih trdnjav je zidal še nove ob reki, da bi se mogel obraniti slovanske poplavi.

L. 530 so kakor včasih prej šli Slovani in Antje čez donlenjo Donavo ter grozovito postopali med bizantinskimi prebivalci. Justinijan pošlje zoper Slovence vojvodo Chilbudija (po mnenju dr. Maretiča Milbud-ija, torej slovenskega pokolenja, kajti mnogo Slovanov je za novce služilo v vojski grškega cesarja). Hilbud se je drznil s svojo vojsko prestopiti Donavo ter se zaplesti l. 533 v boj s Slovani, v katerem pa je zgubil življenje in z njim nebrojno Bizantincev. Tako je bila zdaj Slovenom pot čez Donavo prosta, da so še bolj plenili po bizantinskih deželah. — Ko se je pa kmalo potem vnela domača vojska med Slovani in Anti, so prenehali napadi onstran Donave. Sreča je odločila v prilog Slovenom. — L. 545 so ti Slovani zopet vdarili v Tracijo ter zaslužili mnogo Bizantincev. Silen je bil njih naval l. 548 v tedanji Ilirik. Bizanški poveljniki so imeli sicer okrog 15.000 vojakov; a napad Slovanov je bil tako nagel, da se niso mogli zbrati in postaviti v bran. Slovenska vojska je naglo prodirala, morila, plenila in si trdnjave in mesta osvojila ter zmagonosno dospela do adrijanskega morja blizo mesta Drač. — Istotako je l. 549 šla njih vojska, v kateri so se posebno konjiki odlikovali, čez Donavo in Marico, potokla bizantsko vojsko pod poveljstvom Asbada, katerega so neusmiljeno sezgali. Potem pustošili po Iliriji in Traciji; en del vdari proti egejskemu morju ter premaga bogato, kupčijsko mesto Toper. — Tudi naslednjega leta se Slovani najprej prikažejo pri Nišu, nameravajo vzeti Solun, a tu so jih Grki prehiteli; zato pa se Slovani obrnejo proti Dalmaciji in silno ropajo. Kar dve leti ostanejo po raznih bizantinskih pokrajinah ter se prikažejo ob Marmora-morju. Cesar Justinijan pošlje nanje veliko vojsko v Tracijo. Pri Drenopolju (Adrianopol) se vname boj, ki se konča s popolno zmago Slovanov. Celo veliko državno bandero grškega carstva so uplenili. (Trdina: Zgodovina sl. n.) Bizantiski vojvode so komaj utekli v Carigrad, kamor je bila zdaj Slovenom pot odprta; dospeli so res do Dolgega zidovja, ki je bil komaj dan hoda od glavnega mesta. V tej vojski so imeli bogat plen in v sužnost odpejali do 100.000 ljudi. Vjeti Bizantinci so bili krščanske vere, zato so jih naši predniki imenovali „krščence“ in „krščenice“. Ta izraza sta jim pomenjala, kar besedi sužnik in sužnica. Odtod menda ime „krščenica“, ki še zdaj znamova hišno dekle.

Poleg Slovanov pa so imeli Bizantinci še drugega sovražnika na severozahodni strani svoje države. Tu so bili Avari ali Obri, ki so večkrat združeni s Slovani pridrli na bizantska tla, tako za cesarja Justina II. in njegovega naslednika cesarja Tiberija. L. 578 je do 100.000 Slovanov pustošilo po Traciji. Ker je bil takrat cesar zapleten v vojsko s Perzijo, je iskal zveze z obrskim kakanom Bajanom zoper Slovence, ki je res zbral okrog 60.000 mož močno vojsko, a vendar ni užugal Slovanov, da bi se mu pokorili. — Avari so mej tem oblegali mesto Sirmij l. 579. Vsled tega so Slovani tem loži prodirali v bizantinske dežele, ker se je cesar bojeval s Perzi. Tako so Slovani nemoteno drli čez Tracijo, Macedonijo, na Grško, pustošili po daljnem Peloponezu. —

Ko je v Carigradu nastopil vladno cesar Mavricij (od 582 do 602. l.), je obrski kakan sklenil z njim mir in ni smel več napadati bizantinske države. Zato je pa zoper Bizantince našantal Slovence, kateri so pridrli do Dolgega zidovja. A bizantinski poveljnik Komentiol je pri Drenopolju premagal slovenskega kneza Adragasta = Radogosta ter mu odvzel plen. — Ko je car Mavricij sklenil mir s Perzi, ni imel drugega sovražnika nego Slovence. Zato je hotel tudi streti njihovo moč. Poveljstvo izroči hrabremu Prisku, ki se skoro tri leta (593 do 595) vojskuje s Slovani z menjajočo se srečo; zato ga je cesar odstavil in poslal svojega brata Petra, ki pa tudi ni zmagal. Zopet cesar imenuje Priska vrhovnim poveljnikom. L. 597 se je zopet kakan Bajan napolil v bizantinske dežele, združil se z raznimi slovenskimi rodovi ter ukazal napasti mesto Solun — a brez uspeha. Prisk je hotel odriniti Slovence, a se je zdaj moral bojevati z Obri, ki so se bili polastili mesta Singiduna, l. 599 udarili v Dalmacijo, a naslednje leto se vrnili ter pridrli do Dolgega zidovja. L. 602 je cesar postavil zopet svojega nesposobnega brata Petra za poveljnika, ki naj prime Slovence v njih zemlji ter tudi čez zimo ondi ostane. A vojaki so se uprli in si stotnika Foka izbrali za poveljnika, ki je peljal armado nazaj proti Carigradu. Mavricij je bežal čez morje v Azijo, a Foka je postal bizantinski cesar.

To splošno zmedo so porabili Perzi, da so se znova vojskovali z Bizantinci. Vzdignili so se pa tudi Obri ter pustošili



zopet po Traciji. To je Slovenom dalo priliko, da so še pogosteje napadali bizantinske dežele, ter si jih slednjic večinoma prisvojili in se za stalno naselili na sedanjem balkanskem polotoku daleč doli do Peloponeza.

Kakor je bilo zahodnje-rimsko cesarstvo omehkušeno in trhljeno ter se razrušilo ob prihodu naravno čvrstih narodov, tako je šlo tudi vzhodnje-rimsko proti svojemu razpadu. Kar so bili germanski rodovi za rimsko ali laško deželo, to so bili za grško ali bizantinsko cesarstvo čili rodovi slovanski, ki so se polastili mnogo njegovih deželâ. Tako so Bizantinci zgubljali razne provincije.

Pri teh navalih na bizantinsko cesarstvo smo rabili navadno izraz „Slovéni“. Bili pa so to pradedi slovanski vseh onih plemen, katera še zdaj bivajo po balkanskem polotoku in ki so v naslednjih stoletjih osnovala posebne države. To so bili z jedno besedo predniki sedanjih Jugoslovanov.

## Dopisi.

**Toplice.** Kopaliska dôba je odprta, toda gostov se je doslej malo oglasilo, ker v tako neugodnem vremenu nihče rad ne gre za delj časa od doma. Tudi kopanje ob hladnih dnevih nima tega vpliva na ude, kakor ob solnčnem vremenu. Razun vojakov, ki stanujejo v c. kr. vojašnici, je tu naš stalni gost podpolkovnik v p. Milavec, dekan Bukovec iz Istre, soteški rojak, in še nekateri posamezniki. Prihodnje dni utegne priti župnik Jernej Prijatelj, ki se sedaj mudi v bolnici v Kandiji.

Pričelo se je tudi živahno stavbeno gibanje. Lani si je svoj novi dom prav čedno uredil Fr. Štravs ml. — Letos gradi novo hišo na mestu nekdanje Pipčeve kočé čevljarski mojster Halek, staro Miličevo poslopje na griču nasproti kovača Šoberja je kupil mesar Karol Šoštaric in bo sezidal novo primerno hišo. Gospodarsko poslopje si gradi na polju župan Sitar, ker mu je lani na istem prostoru poprejšnje vsled užiga po strelji pogorelo. V župnišču je dal odhajajoči župnik Podboj svoje sobe preslikati, da bo naslednik imel prijetno bivališče. Novi župnik pride šele v začetku avgusta, sedaj upravlja obširno župnijo g. kaplan Fr. Krhne.

**Gnusno.** Topliški liberalci, ki jim je bil poslednji župnik Podboj zaradi svojega odločnega nastopa in doslednega bojevanja proti napačnim, za naš narod pogubnim načelom liberalstva trn v peti in kost v grlu, niso mogli strpeti, da ne bi še enkrat pljunili za njim. V 104. št. „Slov. Nar.“ njegov znani prijatelj namiguje, kakor bi bil dopis v „Dol. Novicah“ dne 30. apr. izpod njegovega peresa, torej samohvala, in izraža neznansko radost, da je — šel. Gnusno, podlo! G. župnik, ki je toliko kakor nobeden pred njim pisaril in deloval za povzdigo Toplic, se pač ne zmeni za napade takih ljudi. Zanj je narslajše zadoščenje lastnaročno zahvalno pismo župnijskega patrona svetlega kneza Karola Auersperga, priznanje duhovnih predstojnikov in hvaležnost ogromne množine ljudstva, proti kateri zginje kot cestni prah bevskajoča peščica liberalčkov in odpadnikov. Preštejte se vendar enkrat, koliko vas je.

Rajni župnik Babnik bi se od gnjeva v grobu dvakrat obrnil, če bi vedel, kako ga topliški liberalci pri vsaki priliki vlečejo na dan in se stiskajo za njegov hrbet. On se je ravno tako možato kakor druga duhovščina boril proti liberalizmu. To bi vas zdelal, če bi mogel govoriti. Dajte saj mrtvim mir, suroveži!

Dostavek uredništva. Resnici na ljubav izjavljamo, da je bil dopis „Za slovó“ poslan od druge, in sicer merodajne strani, ter vsebuje zaslužno pohvalo in priznanje duhovniku, ki je vzlic bolehnosti tako vztrajno in goreče deloval. Bomo videli, kako se bodo razmere o svojem času obrnile pod novim župnikom. Skušnja pa uči, da pristen liberalci nikdar ni odkritosrčno vdana ovčica klerikalnega dušnega pastirja.

**Iz Št. Jerneja.** Pogreb rajne Jozefine Majzelj je bil v Št. Jerneju veličasten. Pri pogrebu so bili zastopani člani sorodniki in prijatelji iz Novega mesta, Kostanjevice, zelenega Štajerja, Gorenjskega itd. Spremljali so blago rajnico na zadnji poti štirje gg. duhovniki, dva usmiljena brata in nebroj občinstva. Pokopal je pokojnico gospod proštr dr. S. Elbert. Domači pevci so pred vilo in na pokopališču zapeli prelepe žalostinke. Dobra Pepica ni dolgo časa bolehalâ, saj nevarno ne. V teku desetih dni se je vse izvršilo. Gospod doktor ji je vzel dvakrat vodo. A contra vim mortis non est medicamen in hortis. Pokopala jo je vodenica v 49 letu starosti. Marsikak revež bode pogrešal dobro Pepico. Za te je imela vedno odprte roke. N. v m. p.!

**V Štangi.** Po silno dolgi, hudi zimi smo imeli v aprilu prav tople — prevroče dneve. A zadnjega aprila je pa prišel mrzel vihar — in proti večeru je začela gosta toča padati, ki je vse pobelila. — Drevje tudi letos lepo cvete. Prav krasno so cvetele črešnje — in zdaj pa cveto prav lepo vse hruške. — Mrličev imamo že osem — čeprav ni nobene posebne bolezn. Mrjo pa le moški. Za ljudi — delavce — družino je tu silno hudo. Kjer je bilo poprej v hiši deset do trinajst ljudi, jih je zdaj komaj štir do pet. Zato ne more kmet naprej. — Divjih petelinov je tudi pri nas veliko. Hrošči so pa zginili — je preveč mraz zanje.

**Podgrad.** Umrl je Jožef Kastelic iz Vinjevasi št. 3., posestnik star 31 let, brat župnika č. g. Matija Kastelic iz Dola pri Ljubljani. Umrl je za vnetjem možganov v bolnišnici v Kandiji dne 6. majnika zvečer; v nedeljo popoldan je bil prepeljan na domače pokopališče ob obilni udeležbi, kar spričuje, kako spoštovan in ljubljén je bil pokojni od domačih in sosednjih farmanov. Izprevod sta vodila č. gg.: p. Bernard in brat pokojnikov. Pri Zajcu je pričakoval izprevoda domači g. župnik. Pokojni zapušča žalujočo udovo in dva nedorasla otroka. — Bog daj pokojnemu večni mir!

**Šmartno pri Litiji.** Ako greš iz Šmartna ali iz Litije po cesti proti vasi Breg ob desnem bregu Save, vidiš takoj pri mostu zidano hišo, mlin in žago, kjer je gospodaril Jožef Simončič, ki je bil rodom iz Dobravčeve hiše Podšentjurjem pri Poganiku. Dne 4. majnika je spoštovanega moža pobrala nemila smrt. Bil je uzoren gospodar, ki je upeljal pri svoji obrti tudi stroje in napredoval z duhom časa, kakor spričuje njegova lepo obdelana kmetija. Zapustil je več vrlih sinov, katere je vzgajal v krščanskem duhu, ki je prešinjâl vse njegovo življenje. Očividno ga je spremljal Božji blagoslov. Kako priljubljen je bil rajnik, pričal je pogreb, katerega se je vdeležilo v kljub slabemu vremenu veliko ljudi naše obširne župnije. Vzgledelemu možu blag spomin!

## Belokranjski glasnik.

**Iz Adlešič 7. maja.** „Dol. Novice“ sporočile so v št. 11., da je pogorel tu v Dolenjih h. št. 2. Miko Vardijan, ki je bil zavarovan pri „Vzajemni zavarovalnici“. Ta mu je prav kmalo po nesreči izplačala zavarovalnino v znesku 1020 K, četudi je bil zavarovan še le eno leto in je plačâl samo enkrat in sicer 21 K. Zatoraj priporočamo to zavarovalnico prav toplo kot prav vestno in pošteno. — Včeraj 6. t. m. umrla je v gradu Pobrežje g. Marija Rauch, mati našega župana g. Petra Raucha. Dosegla je lepo starost čez 77 let in je bila v zakonu z možem, ki še živi in je še čvrst in delaven v kljub temu, da je že v 83. letu, čez 62 let. Poročena sta bila namreč v Semiču 3. febr. 1847. Zanimivo je, da je bila poročena, ko še ni izpolnila 15. leto. 7. febr. 1907. obhajala sta v naši župni cerkvi diamantno poroko. V zakonu sta imela 12 otrok, od katerih jih živi še 9. Res, čvrst in trden je belokranjski rod.

## Domače novice.

Umrl je 13. maja v Toplicah č. g. M. Šobar, župnik v P. Pogreb bo 15. maja ob 8. uri zjutraj.

Imenovan je bil c. kr. mornarskim višjim poslovodjem naš domačin gosp. Anton Sajz, rojen v Mirni peči, ki je že več let v pomorskem arsenalu v Pulju.

**Osebné vesti.** Prestavljeni so: Respicijent Rudolf Hammerlitz iz Idrije v Novo mesto, od tu pa finančni paznik Pavel Straus v Idrijo. — G. svetnik Podboj iz Kandije je včeraj odpotoval na odmor h kvarnerski obali v Iko pri Lovranu. Odličnemu sotrudniku želimo najboljšega uspeha in srečnega povratka.

**Običajen vsakoleten cerkven shod pri sv. Miklavžu** bo letos dne 23. maja ob 10. uri. Častilci sv. Miklavža ob enem pa tudi prijatelji krasne narave naj ne zamude se najmnogobrojnejše udeležiti tega cerkvenega shoda.

**Slovenska krščansko-socijalna Zveza** bo letos imela svojo glavno skupščino v Št. Jakobu v Rožu binkoštni pondeljek. Opozarjamo vsa društva, ki so v tej Zvezi, da čem prej naznanijo svoje zastopnike. Dolenjskim somišljenikom posebno priporočamo ta izlet med koroške brate — njim v bo drilo, sebi v pouk in prijetno zabavo.

**Janez Kulavic** iz Grma št. 2, župnije Podgrad je prodal 7. t. m. par orjaških volov za 1433 K; tehtata 1800 kg. — Dolenjski živinorejci posnemajte!



Mizarsko tovarno namerava — kakor poroča „Slovenec“ — graditi v Kandiji tvrdka Umek-Jelovšek.

**Vilo Minisini** — po istem viru — kupuje železnična uprava. Zdaj so v njej nastanjeni trasijski uradi dolenske železnice.

**Bolnica v Kandiji.** V bolnico je bilo meseca aprila sprejetih 144 bolnikov, od meseca marca ostalo 104, toraj skupaj 248 bolnikov z 3087 oskrbovalnimi dnevi. Od teh je zapustilo bolnico 98 ozdravljenih, 35 zboljšanih, 10 neozdravljenih, 7 jih je pa umrlo. Ostalo je v majniku 98 bolnikov.

**Telovadna društva „Orel“** bodo imela letos dne 8. avgusta glavni shod v prijaznem Kamniku. Nadejati se je, da i dolenski odseki poleté tjakaj. „Orle“ po Dolenjskem prosimo, da nam kaj poročajo o svojem delovanju.

„Slovenec“ piše: Naša okrajna glavarstva še vedno ne vedo, da je predvsem znanje slovenščine neobhodno potrebno, če hočejo uradovati kakor se spodobi in v jeziku, ki ga občinstvo ume. Podrejenim županstvom pišejo že v tako spakedranem jeziku, da človek res ne vé, ali se ta gospoda iz našega jezika naravnost norčuje in norca brije, ali pa je tako slabo podkovana v jezikovnem oziru. Toda oboje je naravnost neodpustno. To-le za vzgled: „V dostavo priloženo duplikat vojaško knjižico notri navedenega . . . proti potrdilo.“ Z vseh vetrov našeno uradnike, ki se nikdar ne morejo naučiti pravilne slovenščine, ker so preleni, da bi se je učili! Poglejte nas, Slovence!

**Elektrika.** „Slovenec“ poroča, da je podjetni g. Košiček svojo električno napravo od nekdanje graščine Ljuknja v Kandijo, kot razsvetljava in gonilno moč žage prodal tukajšnjemu trgovcu g. Fr. Seidelnu za 103.000 kron. Novi lastnik baje misli prestaviti vse stroje iz Kandije v mesto in tu upeljati tudi razsvetljava.

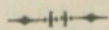
**Sprememba posesti.** Isti poroča, da je župnik v Planini nad Semičem, sedaj še v kandijski bolnici, g. Fr. Zega prodal svoje zemljišče v Kandiji ob stari državni cesti g. Mrvarju iz Škrjančega pri Šmihelu.

**Božji grob,** kapela in cerkva — po istem viru — letos obstoja 200 let. Lastnik svetišča in zemljišča okrog je g. Krajec.

**Vabilo na občni zbor** moške podružnice sv. Cirila in Metoda v Novem mestu v soboto dne 22. maja ob 7. uri zvečer v gosp. Tučkovi gostilni. Dnevni red: 1.) Poročilo predsednikovo in tajnikovo. 2.) Poročilo blagajnikovo. 3.) Volitev dveh članov pobilščencev za glavno skupščino. 4.) Volitev novega odbora. 5.) Eventuelni predlogi. Odbor.

**Dobavni razpis.** C. kr. ravnateljstvo državnih železnic v Beljaku naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da bo oddalo dobavo 500 ton kovaškega oglja za dōbo 1. januarja 1910 do 31. decembra 1910. Ponudbe je vložiti pri gori navedenem ravnateljstvu najkasneje do 15. junija t. l. 12. ure opoldne.

**Boj za slovensko vseučilišče** — se zove knjižica, ki jo je izdala „Slovenska dijaška zveza“. Izvrstno pojasnuje vso borbo za slovensko vseučilišče. Namenjena je, da vsebina prodre v maso naroda, ki zahteva svojih pravic. Vzemi in beri!



## Gospodarske drobtine.

— **Kmetje, ne opuščajte škropljenja trt proti peronospori!** Ker smo imeli zadnji dve leti zaporedoma sušo, se tudi peronospora ni tako močno razvijala kot pretečena leta. Mnogi lahkoverni in lahkomišljivi vinogradniki so vsled tega mnenja, da ni treba več trt škropiti. Kako napačno je to mnenje, to je nam pokazalo ravno lansko leto. Po dolgi suši je meseca avgusta nastopilo močno deževje in kar na mah se je prikazala peronospora, ki je mnoge vinograde (zlasti v zapadnih legah), ki niso bili poškopljeni prav hudo z delala! Ker je pa letos že majnik deževen, je nam letos pričakovati peronosporo bolj zgodaj in bolj hudo kot lani. Za to pa svarim vse vinogradnike: ne opuščajte škropljenja! Prvo škropljenje naj se vrši koj, ko odrastejo pognjanki dobro ped dolgi, drugo škropljenje 10 do 14 dni po prvem in tretje 14 dni po drugem. To navadno zadostuje. Le ako je poletje mokrotno, škropi naj se še v četrtič, tri tedne po tretjem škropljenju. Pri vsakem škropljenju si moramo pripraviti svežo zmes galice in apna in zadostuje 1 kg galice pa 1½ kg apna na 100 l vode. Ker je letos trta veliko bolj razvita kot lani, preskrbi naj si vsak, nemudoma potrebno galico in škropilnico. Galico oddaja c. kr. kmetijska družba potom svojih podružnic, gospodarska zveza pa potom kmetijskih društev. Kmetijska družba oddaja pa tudi trtne škropilnice, revnim vinogradnikom s pomočjo državne podpore tudi brezplačno ali za polo-

vično ceno (glej razglas v „Kmetovalcu“). Kdor pa želi dobiti močnejše škropilnice „Avstrija“ ali pa nove škropilnice „Avtomata“ po znižani ceni (1/5 ceneje), zglasi naj se takoj pri podpisnem. Cene teh škropilnic z zabojem vred so: „Avstrija“ z enim razpršilnikom na Dunaju K 27.20, v Novem mestu 28 K; „Avstrija“ z dvema razpršilnikoma na Dunaju K 29.60, v Novem mestu K 30.60; „Avtomata“ z navadnim razpršilnikom na Dunaju K 25, v Novem mestu K 26; „Avtomator“ (pumpa k avtomati) na Dunaju K 20.20, v Novem mestu K 21.20. B. Skalický.

— **Zadružni tečaj na Grmu.** Na kranjski kmetijski šoli na Grmu se priredi od 24. do 29. maja trajajoč tečaj o zadružništvu. Ta tečaj je v prvi vrsti namenjen učencem šole na Grmu, smejo se ga pa udeležiti tudi mladeniči od drugod. Poslednji naj se ustno ali pismeno priglase šolskemu vodstvu do dne 18. maja. Vnanji udeležniki morajo za hrano in stanovanje sami poskrbeti, posebno revni pa lahko dobe tudi podporo po 2 K na dan. Prošnje za podpore je nasloviti na deželni odbor, vložiti pa pri šolskem vodstvu na Grmu.

— **Zadružništvo na Dolenjskem** je do malega še povsem nerazvito, ker nam manjka smisla za to in medsebojnega zaupanja. Ker je treba tudi na to stran buditi naše ljudstvo, opozarjamo na zadružni tečaj, ki se priredi od 24. do 29. t. m. na Grmu in prosimo vse zavedne kroge, da pošljejo v tečaj ukaželjne mladeniče. Iz vsakega okraja bi moralo priti nekaj mladeničev v tečaj.

— **Razstava kranjskih vin v Pragi,** ki jo priredi kmetijska podružnica v Novem mestu, se vrši od 29. maja do 6. junija. Priglašena vina so se že odposlala in bo Dolenjska na razstavi častno zastopana. Vsega skupaj se je v sodčkih po 40 do 60 l odposlalo 46 vrst vina v skupni množini 27 hektolitrov, ki se imajo pri razstavi potočiti v steklenicah. Dolenjci so poslali v razstavo 38 sodčkov, skupaj 21 hl, Vipavci pa 8 sodčkov. Udeležnike razstave hočemo priobčiti v prihodnjih Novicah.

— **Redka ruša po travnikih.** Letošnja košnja bo slaba kakor vse kaže. Ne le da je vsa rast nekam zastala, je tudi ruša redka. Le na gnojenih prostorih se vidi boljša rast pa tudi tam ni ruša tako gosta, kakor bi bilo želeti. Dal Bog, da bi mesec maj popravil, kar je skazil april.

— **Slana po vinogradih** je napravila zadnjo nedeljo marsikod škodo. Trpele so seveda posebno nizke lege, kjer je dobro osmodila mlade pognanjke in pokvarila tudi zarod. V nizkih legah so osmojeni tudi ameriški nasadi. Po nekod so kadili proti slani, vobče se pa niso vinogradniki pripravili za to protisredstvo. Iz črnomaljskega okraja so poročila zaradi slane tudi neugodna. Upajmo, da smo za letos prebili dobo nevarnih slan.

— **Laška ljulika** je letošnje zimo v deteljnih mešanica h pognila, vsled česar so deteljne mešanice tudi slabe in jih kaže mestoma preorati in obsejati z zeleno turščico ali pa graščico in ovsem. Ako ima laška ljulika biti tako občutljiva po zimi, potem ne bo imela bodočnosti za skupno setev z deteljo.

— **Jabolčni cvetoder.** Jabolka so letos nastavila mnogo cvetja po raznih naših krajih. Prav močno se je pa pokazal pa tudi škodljivec, ki je znan z imenom jabolčni cvetoder in ki je uničil mnogo cvetja s svojo zalego in pokončal na ta način mnogo sadja. Letošnje mokro in hladno vreme, ki je razvoj cvetja zadrževalo, je močno pripomoglo, da se je zalega ugodno razvila v počasi razvijajočem se cvetju. Čiščenje drevja od mahu po eni strani in otresanje drevja v zgodnji spomladi, ko prične brsteti in zeleneti, to je edino sredstvo proti temu škodljivcu. Pod drevje je polagati rjuhe, kedar drevje otresamo. Deblo kaže po zimi tudi ovijati s kitami sena, da se broščeki notri skrivajo. Te kite je spomladi odvzeti in sežgati.

— **Zboljšanje svinjakov in hlevov.** Sedaj pride čas, da popravljamo slabe svinjake in hleve. Koliko pomanjkljivega ne nahajamo pri svinjakih! Ko bi se naši gospodarji malo bolj zavzeli za to vprašanje in ko bi sprevideli napake slabih svinjakov, gotovo bi se že marsikateri svinjak popravil in prestavil. Pa tudi pri govejih hlevih treba raznih poprav, saj manjka v njih svetlobe in zraku, dobrih staj itd.

— **Državna konjerejska darila za kobile in žrebice.** Na Kranjskem se bodo l. 1909. delila državna darila za konjsko rejo: a) za kobile z žrebetom, ki še sesa ali je že odstavljen; b) za mlade zaskočene kobile in c) za žrebice v dolenskih postajah: dne 27. julija 1909 ob 8. uri dopoldne v Škofljici za konje žrebčarniškega in mrzlokrvnega plemena; dne 29. julija 1909 ob 9. uri dopoldne v Velikem gabru za konje žrebčarniškega plemena; dne 30. julija 1909 ob 8. uri dopoldne v Mokronogu za konje žrebčarniškega plemena; dne 31. julija 1909 ob 8. uri dopoldne v Št. Jerneju za konje žrebčarniškega plemena.



## Ameriški novičar.

Iz Št. Pavla, Minn. se poroča „Slovenca“ z dne 27. aprila, da je z istim dnevom škof Stariha iz Lead v South Dakoti resigniral. Željno pričakujemo natančnejšega pojasnila o tem slovenskem dostojanstveniku.

**Washington.** Dne 13. maja se je pričelo s trinajstim ljudskim štetjem v Zjedinjenih državah, za katero se je vlada že povsem pripravila. Po vsej deželi je vlada najela 65.000 uradnikov za ljudsko štetje. V državi New York bode to delo izvrševalo 20 supervizorjev in 5000 uradnikov. Vsak supervizor dobi za to delo 1000 dol. in vsak uradnik po 2 centa za vsakega človeka, katerega bo štel. Ljudsko štetje mora biti v velikih mestih gotovo v 15, na deželi pa v 30 dneh.

**Pueblo, Colo.** Sporočati vam imam, da tukajšnji Slovenci tudi na političnem polju dobro napredujemo, kajti v mestno zastopstvo je bil pri zadnjih volitvah izvoljen Slovenec Jurij Železnikar, ki je kandidiral kot kandidat demokratične stranke. Njegov nasprotnik, kandidat republikanske stranke, je bil tudi Slovan in sicer Slovak, ki je pa z neznatno manjšino propadel. Mr. Železnikar je naslednik našega rojaka Mt. Majerja, ki je bil tekom zadnjih štirih let alderman tukajšnjega mesta.

**Pittsburg, Pa.** Na javni ulici so neznani lopovi napadli našega rojaka Mih. Preskar, prebili mu lobanjo na osmih mestih ter ga oropali gotovine 6.5 dol. Prepeljali so ga v bolnico, a bode težko okreval.

**Rocks Springs, Wyo.** V tukajšnji bolnici je umrl Slovenec Andrej Mezek, doma od Škofje Loke, ki je ud društva sv. Barbare v Broughtonu Pa. Rojaki so mu priredili lep pogreb.

V New Yorku je propadel bankar V. Kubelka, rodом Ljubljancan.

V Clevelandu so ondotni Slovenci z izbornim vspehom predstavljali igro „Krvava noč v Ljubljani“. Ker je bil naval tolik, da niso mogli vsi dobiti prostora, se je morala igra ponoviti.

V New Yorku je dospel dne 24. aprila naš rojak Rt. Rev. Jakob Trobec, škof iz St. Clouda, Minn. Spremljajo ga njegova sestra, nečak Rev. Ivan Trobec, župnik v Brockway, Minn., in tri druge rojakinje iz Minnesote. Na Markovo nedeljo dopoldan ob 9. uri je opravil gost slovensko službo božjo v cerkvi sv. Nikolaja na 2. ulici v New Yorku. Cerkev je bila skoraj polna Slovencev. Med mašo imel je Rt. Rev. Trobec lep in ginljiv navor v slovenskem jeziku. Po sv. maši zbralo se je v cerkveni dvorani več rojakov in rojakinj, oziroma zastopnikov slovenskih društev iz Greater New Yorka, kjer so se mu oficijelno predstavili ter ga v imenu društev iskreno pozdravili in mu želeli srečno potovanje in povratek. Vsa družba odpeljala se je dne 27. aprila preko Neapolja s parnikom Moltke ter se bode mudila pred povratkom v staro domovino tudi nekaj časa v Rimu.

„Glas Naroda.“

V Chisholmu Minn. je v rudniku zasulo Slovenca Fr. Campa. Doma je bil na Gori pri Ribnici.

## Raznoterosti.

\* Velika železniška nesreča se je pripetila ob Pesnici nad Mariborom 12. maja. Brzovlak je zavozil po noči v osebni vlak, dva vozova sta razbita, ko se je vnel plin, sta zgorela. Ubit je slikar Wolf, kakih pet je ranjenih.

\* Romanje v Lurd in v Rim priredi Gotfrid pl. Hasselt, misijonar presv. Srca v Solnogradu dne 30. avgusta od Dunaja čez Innsbruck, Maria Einsiedeln, Lyon, Lurd, nazaj Genua, Rim, Florenca, Padua, Beljak. II. razred 460 K, III. 310 K z vso oskrbo. Natančneje se izve pri zgornjem ali pa Anton Gradl, Dunaj I. Operngasse 10.

\* Ljudsko šolstvo v Avstriji stane na Češkem 51.726.209 K, na Moravskem nad 18.000.000 K, v Šleziji 3.739.437 K. Od 121 milijonov, katere zahteva ljudsko šolstvo, gre 107 milijonov učiteljstvu. Na vsacega prebivalca pride na Češkem 7.12 K, na Moravi 6.45 K, v Šleziji 4.57 K. Najmanj v Dalmaciji 1.36 K. V celi Avstriji je učiteljev 69.555. En učitelj pride na Češkem na 278 prebivalcev, na Moravi 286, na Doljni Avstriji 295, Predarlškem 309, v Salzburgu 310, v Tirolih 342, Koroški 353, v Gorenji Avstriji 414, na Štirskem 445, v Šleziji 462, na Goriškem 493, v Trstu 548, v Bukovini 578, v Galiciji 644, v Kranjski 685, v Istri 831, v Dalmaciji 863. Ta razmera tudi pojasnuje bogastvo in omiko v dotičnih deželah.

\* Mladina, ki nemško čita, ima svoje glasilo v izvrstnem krščanskem listu „Die christliche Jugend“. Znameniti krščanski vzgojeslovci sodelujejo pri tem listu, ki izhaja dvakrat mesečno ter stane 2.40 K. Dunaj VII. Kaiserstrasse 8.

\* Izkaz „Podpornemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaju“ dalje poslanih prispevkov, katere so a) nabrali: g. dr. Jos. Cervený, okr. zdravnik v Cerknici 40 K; b) darovali: sl. društvo „Zvezda“ na Dunaju 150 K ustanovnine. Posojilnica v Ptuj 100 K, Posojilnice na Dolu, v Framu, v Konjicah in na Vranskem po 20 K; dalje gg.: dr. Ivan Šavs, štab. zdravnik v Zagrebu; Fran Zmerzlikar, tovarnar; Wagram pri Dunaju in dr. Ivan Zmavc v Pragi, po 20 K; dr. Jos. Jelenc, zasebnik na Dunaju in dr. Fr. Ks. Poček, advokat v Ljubljani, po 10 K; dr. Gojmir Krek, sodnik pri najvišem sodišču na Dunaju, 8 K; Ivan Čelešnik, c. kr. višji oficijal, Brežice; Blaž Matek, c. kr. profesor, Maribor; Otmar Skale, c. kr. višji živinozdravnik, Novo mesto in dr. Mihael Truden na Dunaju po 5 K; Janez Klemencič, c. kr. višji poštni kontrolor v Ljubljani 4 K; Jos. Sancin, župnik v Predloki (Istra) 3.10 K; Vladimir Vojska v Gradcu 3 K; Ivan Engelsberger v Trziču; L. Fürsager v Radovljici; Ivan Krulec v Ljubljani, Martin Schuster v Mozirju in Ferdo Špiler v Št. Petru na Krasu po 2 K; Fran Abulner v Ljubljani, 1 K. — Skupaj 499.10 vin. — Darove sprejema blagajnik, višji revident južne železnice v p., Dunaj III./3 Reiserstrasse 27.

\* „Matica Slovenska“ izda za l. 1909. sedem knjig; med njimi bo obsežen „Bleiweisov Zbornik“ (slika naše kulturne zgodovine okoli l. 1848, dobe Bleiweisove, Jurčičeve, Levstikove), prevod iz ruščine „Onjegin“, ilustriran opis Koroške (z velikim jezikovnim zemljevidom), opis dobe Stanka Vraza, nadalje „Zabavna knjižnica“, „Knezova knjižnica“ (z zabavnim čtivom) itd. Po pravilih je članarino plačati v prvi polovici vsakega leta. Kdor se zglašuje prepozno, ne more več reflektirati na publikacije.

\* „Slovenska Matica“ izda nov „Zemljevid slovenskih pokrajin“ s slovensko terminologijo v merilu 1 : 200.000 in na štirih listih. Skupna velikost vseh štirih listov bo imela 146 cm dolžine in 155 cm širine. Zemljevid bo izdelan tako kakor generalna karta c. in kr. vojaškega zemljepisnega zavoda in bo imel poleg praktične tudi znamenito znanstveno vrednost. Odboru je do tega, da pridejo društveniki, ki se za to stvar zanimajo, do lepega, uporabnega in tudi v zemljepisnem oziru dovršenega zemljevida, ki jim bo izvrstno ustrezal na potovanju po slovenskih krajih, v uradu pri raznovrstnih poslih in doma pri čitanju slovenskih knjig; zakaj v njem bodo vestno zabeleženi vsi količak znameniti slovenski kraji po vseh slovenskih deželah, tako da bo popolnoma nadomeščal jako razširjeno in priljubljeno nemško generalno karto. Zemljevid se bo letos tiskal. Zatorej prosi podpisani odbor vse p. n. gg. poverjenike, naj blagovolijo s priloženo naročilno polo vsak v svojem okraju nabirati naročnike na „Zemljevid slovenskih pokrajin“. Za Matičarje stane zemljevid K 5.—, za Nematičarje pa K 6.—. Prosimo gg. poverjenike, naj na naročevanje povabijo tudi krajne šolske svete, društva in javne, zlasti občinske urade. Odbor se obrača tudi do vseh gg. nepoverjenikov, ki se zanimajo za to vprašanje, naj mu gredo na roko in naj v svojih krogih nabirajo naročnike. Glede nabiralnih pol se je obračati na upraviteljstvo društvene pisarne, ki daje tudi potrebna pojasnila.

\* Leva roka. V Kraljevcu se je zavzel prof. Walter Simon za to, da pride tudi leva roka do veljave. Ustanovil je skupno z nadzornikom Tromnau-om tečaj za to. V teh tečajih morajo otroci pisati, računati, risati tudi z levo roko in po kratkem času se je spoznalo, da so postali učenci enako pripravnih delovati z obema rokama. Razstava je dokazala, da ne zaostajajo izdelki izvršeni z levo roko za onimi, kateri so bili dovršeni z desno roko.

\* Zastrupljenje s zaležanim zdravilom. V mestu Bart na Oldenburškem je dala neka delavka svojim prehlajenim trem otrokom neko zaležano zdravilo. Zdravilo je bilo pokvarjeno. Otroci so se zastrupili in umrli.

\* Carigrad. — Po zadnjem štetju ima turška prestolnica s predmestji 1,131.000 prebivalcev. Od teh je pol milijona Turkov, ostali so Grki, Armenci, Srbi, Bulgari, Židje in druge narodnosti. V Carigradu je 224 večjih in 664 manjših džamij (molitvenic); 144 raznovrstnih cerkev in 41 sinagog. Hiš je 180.000. 24.000 dučanov (prodajalen), 188 velikih in 177 verskih šol; velikih trgovin je 483, kopališč 169 in 45 mohamedanskih čitalnic. Psov, ki prosto letajo po ulicah, ter mrhovino in drugo nesnago pobirajo; baje štejejo do 200.000.



## Smešnice.

(Praktično.) Pavlek: „Zakaj ima vendar tvoj dežnik tako veliko luknjo, da dež kar curkoma noter teče?“ — Jurček: „Ali ti tega ne veš? Luknja je vendar zelo potrebna, da lahko skozi njo vidim, če je že dež ponehal.“

(Na vinskem semnju.) Prodajalec: „Tukaj pokusite, gospod, moje vino je po kemiku preizkušeno in popolnoma pristnim priznано.“ — Kupec: „Da, da, ali je pa tudi vaš kemik preizkušen?“

## Sejmi na Dolenjskem v mesecu maju.

V Kandiji 27., ker je 20. praznik; v Veliki Loki in Zagorju 12.; v Žužemberku 21.; v Zatičini 24.

## Tržne cene v Novem mestu.

Imenovanje	Hektl. po		Imenovanje	Hektl. po	
	K	h		K	h
Šenica	21	40	Leča	13	—
Rž	18	21	Bob	9	76
Koruzna	13	—	Ajda	11	71
Oves	8	45	Proso	13	—
Ječmen	11	71	Soršca	19	—
Krompir (mernik)	1	60	Lan	—	—
Fižol	—	—	Jajca po 9 za 40 vinarjev.	—	—
Grah	13	—			

## Listnica uredništva:

G. A. G. Bučka. Brezimnih dopisov ne moremo objaviti.

## Darovi za dijaško kuhinjo v Novem mestu.

G. K. Germ, veleposestnik in trgovec tri vreče krompirja. Za mesec maj vlč. g. Ign. Šalehar, župnik v p., 10 K. Dobrotniki iz mesta in Kandije 48 K. Neimenovan 5 K. Neimenovana 1 K. Bog povrni! Dr. Jos. Marinko.

## Tujci v Novem mestu.

Hotel Koklič: Hellman J. iz Iglave; Šterk P., Šterk J., Rohrmann V., Morauc A., Tritzer K., Borštner V. iz Ljubljane; Fuchs O., Scholze H., Hornicher Ph., Link I., Durst G., Reich M., Bauer K., Schönbaum R., Rassist I., Fuchs H. iz Dunaja; Segueti K., Pinterič I. iz Brežic; Fürst M., Neuner E. iz Trebiča; B-nedičič F. iz Škofjeloke; E. pl. Lehmann s soprogo iz Konjic; Schwarz I. iz Brna; Strniša A. iz Il. Bistrice; Kohn O. iz Prage; Prasniger C. iz Inomosta; A. pl. Garzaroli iz Celovca; Magovac iz Metlike.

Hotel pri Pošti: Patz K., Wetz K. iz Dunaja; Jonke M. in J. iz Kočevja; Rusjan R., Prajer F. iz Renč; Schaf J. iz Kočevja; Sever F. iz Libere; Ogrin I. iz Ljubljane; Breclj A. iz Ajdovščine; Praznik A. iz Št. Vida; Benčina I. iz Loškega Potoka.

Hotel Jacaz: Denk L., Sporn I. iz Dunaja; Marolt J. iz Zistersdorf-a; Gorše F., Pirš J. iz Kamnika; Serčar A. iz Kočevja; Murn D. iz Gradaca.

Jakše: Bakše N. iz Št. Jerneja; Miklitsch J. iz Merleinsranth-a; Benčina I. iz Loškega Potoka; Goričan J. iz Jelendola; Kanalič I. iz Ljubljane; Jenič S. iz Zagreba.

## Zahvala.

Za mnogobrojne dokaze srčnega sočutja povodom smrti naše nam nepozabne sestre, oziroma tete, stare tete in svakinje, gospodične

## Josipine Majzelj,

posestnice v Št. Jerneju

in za veličastno ter obilo spremstvo k večnemu počitku, izrekamo pred vsem mil. g. proštu dr. Seb. Elbertu, preč. gg. duhovnikom in č. gg. usmiljenim bratom, slavni požarni brambi šentjernejski, gg. pevcem za ginjaivo petje ter vsem p. n. gg. udeležencem od blizu in daleč, prijateljem, znancom in našim župljanom najiskrenejšo zahvalo.

ŠT. JERNEJ, dne 12. maja 1909.

(120)

Žalujoči ostali.

## Bukov les

pripraven za prage (švelarje) in oglje je na prodaj v Gaberji pri Brusnicah pri Francu Škedl v Gaberji št. 24. Gozd meri 3<sup>1</sup>/<sub>2</sub> johov lepega drevja. (118-2-1)

## Loterijske številke.

TRST, 8. maja 44 18 21 74 29

## Dober in pošten konjski hlapec

dobi takoj službo pri zatiškem samostanskem upraviteljstvu. (119)

## Krompir

se vedno dobiva po 1 krono mernik pri g. pl. Fichtenau. (118-3-1)

Zaradi preselitve se prodaja

(115-2-1)

## dobro ohranjen klavir

pri revidentu Viljemu Hrovatu v Tesarskih ulicah v Rudolfovem.

Na Brodu št. 2. dvajset minut od Novega mesta je na prodaj

## zidana hiša

z dvema sobama, pred sobo, kuhinjo, kletjo, tremi svinjaki in lepim sadnim vrtom in vrtom za domačo zelenjavo. Proda se prav po nizki ceni. Natančna pojasnila ravno tam.

Lapuh Franc.

(96-0-2)

## Učenec

iz poštene hiše, ki ima veselje do krojaške obrti, se sprejme v poduk pri Tomaž Murn-u, krojač v Črmošnjicah št. 8, župnija Stopiče, pošta Rudolfovo, Dolenjsko.

Večjo množino

## bukovih državnih navadnih pragov (švelarjev)

kupi podpisani v gozdu na stoječem proti gotovemu plačilu in plača bukove od 90 vin. do 1:50 K; hrastove pa od 2:60 do 3:60 K.

Ponudbe sprejema

Ivan Vintar v Straži.

(114-0-1)

(98-3-3)

## Lepa prodajalna

z vso opravilo se da Št. Vidu pri Zatičini takoj v najem v zraven župnijske cerkve. Lahko se dobi ob enem tudi stanovanje. Natančneje pri Iv. Končina, Gorenja vas pri Zatičini.

## Veliko stanovanje

je takoj za oddati pri Božjem grobu v hiši g. G. Olivo.

Hiša je tudi na prodaj. (107-3-2)

## Veliko stanovanje

z lepim razgledom, je oddati s 1. avgustom t. l. v vili Bevcovi v Novem mestu. Isto obstoji iz 3 sob, kuhinje, kopalne sobe, kuhinje za prati itd. Zraven spada tudi vrt. — Natančneje pri gospe Antoniji Bevc v Ljubljani, Gospodske ulice št. 4, II. nadstropje. (117-3-1)



## Svoji k svojim!

### Popolnoma varno naložen denar

#### Kranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo (69-0-7)

### v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obre-  

4	1	0		2	0
---	---	---	--	---	---

 na leto brez odbitka rentnega davka, stuje po katerega sama iz svojega plačuje.

# Pozor! Pozor!

Proda se iz proste roke

## enonadstropna hiša v Rudolfovem

Mej vrti št. 157 Školina ulica v obližju kapiteljske cerkve z enajstimi sobami in z drugo pritliklino, opremljena z vodovodom in lepimi obokanimi kleti. Poleg hiše nahaja se tudi en oral krasnega vrta za sadje in zelenjavo.

Natančneje pojasnila daje lastnica sama Neža Rome, Sevno, pošta Sv. Peter pri Rudolfovem. (108-3-2)



**ESENCE** fine kakovosti za takojšnje izvrstno izdelovanje vsakoršnih opojnih pijač, finih namiznih likerjev in specijaliteta imam vedno v zalogi. — Poleg tega se dobi pri meni **80% kisova kislina**, kemično čista, za izdelovanje najfinejšega kisa. Navodila in lepake pošljem brezplačno z vsako pošiljateljico. Ceniki brezplačno in pošt. prosto.

Carl Phillip Pollak, Essenzenfabrik PRAG, Mariengasse 18.

(52-15-11) Zanesljivi, v stroki zvedeni zastopniki se iščejo.

Ustanovljeno 1899 **IVAN SVETEC** Ustanovljeno 1899  
brivec in vlasuljar

izdeluje vsa vlasuljarska dela, kupuje zmešane in rezane ŽENSKÉ LASE po najvišji ceni. V zalogi ima vse toaletne stvari, posebno svetovno znani original Bayrum tekočina proti izpadanju las in prhut, prhut izgine tekom enomesečne uporabe popolnoma po njegovem navodilu. Pravi Amerikan-Petrol tudi preiskušeni za rast pomladka las posebno pri otrocih. (11-24-13)

Neprecenljiv Nusiol, barvilo za lase in brade, prekaša vse dosedanje iznajdbe, čudovit uspeh sedajnosti, neškodljiv, zdravniško preiskan.

Zraven tega priporoča svoj Brivski Salon, urejen z najnovejšimi komforti, s hitro, čisto, dobro postrežbo želeč mnogobrojnega obiska.

Rudolfovo, Glavni trg. (Nasproti mestne hiše.)

Svoji k svojim!

**Vsakovrstne slamnike** priporoča gospodom trgovcem in slavnemu občinstvu

**Fran Cerar,**

tovarna slamnikov v Stobu, pošta Domžale pri Ljubljani.

Cene nizke, postrežba točna, na zahtevo cenik brezplačno. (103-6-2)

## Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dné 11. febr. 1909 na novo otvorjena velika manufakturna trgovina

### FRANC SOUVAN sin

v stari Souvanovi hiši na Mestnem trgu št. 22 v Ljubljani.

(50 43-11)

## Razpis službe društvenega sluga.

Podpisani odbor Narodne Čitalnice v Novem mestu razpisuje službo društvenega sluga z začetno letno plačo K 300.— v slučaju usposobljenosti K 400.— ter še drugim postranskim zašlužkom, prostim stanovanjem, kurjavo in razsvetljavo. Društveni sluga je zajedno tudi šolski sluga z letno plačo K 300.— — Službo je nastopiti s 1. julijem t. l.

Prosilci naj vložijo prošnje na odbor „Narodne Čitalnice“ najkasneje do 31. maja 1909. (113-3-1)

## Za odbor Narodne Čitalnice v Novem mestu:

Dav. Majcen I. r.,  
t. č. predsednik.

Fran Perdan I. r.,  
t. č. rajnik.

## Veliko lepo posestvo se prodaja

radi bolehnosti gospodarjeve v

Čermošnjicah št. 14 pri Pogancih blizu Novega mesta.

Isto ima krasno lego prav na Karlovski cesti, tri kilometre od Rudolfovega. V hiši se nahaja veliko let znana gostilna pri „Žanu“. Prihodnji gospodar imel bi najugodnejšo priliko za prav živahni gostilniški promet, ker zahajajo Novomeščanje kaj radi tje zaradi prilične daljave in lepega naravnega užitka. — V hiši je tudi z vsem potrebnim opremljena delavnica za usnjarsko obrt. — Posestvo meri 25 johov ter se nahaja vse blizu doma. Natančneje pri lastniku Jan. Penca, ravnotam. (106-3-2)

V Novem mestu se da v najem ali pa tudi prodaja

## hiša št. 255

stoječa na Loki in obstoječa iz dveh sob, kuhinje in velike kleti.

Več se izve pri F. in Al. Smuk v Kandiji (poprej pri Pintarju).

## Hiša na prodaj.

V Hruševcu, deset minut od železniške postaje Straža, se prodaja lepa hiša v dva konca s kletjo pod hišo. Zraven je tudi kozolec, njiva sedem mernikov posevne in sadni vrt in vodnjak. Vse je tik hiše ter pri cesti. Več se izve pri Alojzu Kočijaž v Hruševcu, pošta Straža. (104-3-2)

## Steckenpferd lilijino mlečno milo

Najmilejše milo za kožo kakor tudi proti pegam!

(54-20 6)

Dobi se povsod!